

Mācāties naudas lietas kopā ar AS "Swedbank"!
Rakstu lasi arī www.baltaisvalis.lv

Naudai ir sava vērtība. Tā nav tikai skaitlis uz banknotes, monētas vai vecāku bankas kontā. Tāpēc uzzini, kā to var noteikt. Tāpat noskaidro, kā nauda nokļūst bankomātā, kas ir kabatas nauda un kā atšķirt vēlmes no īstajām vajadzībām.

Kas ir naudas vērtība?

Nauda jānopelna

Lai vecāki tev nopirktu saldumus, lego komplektu, riteni vai biļeti uz ūdensatrakciju parku, ir vajadzīga nauda.

Nauda arī vajadzīga, lai nopirktu ikdienā nepieciešamās lietas – ēdienu, apģērbu, zāles, autobusa biļeti. Tāpat nauda vajadzīga, lai samaksātu rēķinus, piemēram, par elektrību. Pieaugušie katru dienu dodas uz darbu un pilda tur dažādus uzdevumus. Ir daudz profesiju, kurās cilvēki strādā, lai nopelnītu. Mediķi ārstē, policisti sargā, skolotāji māca, dzejnieki raksta dzejoļus, maiznieki cep maizi un bulciņas, bet galdnieki taisa mēbeles. Par to pieaugušie saņem naudu jeb algu.

Lai saprastu, kas ir naudas vērtība, iedomājies, cik daudz pieaugušajiem vajadzēja strādāt, lai kaut ko iegādātos. Pajautā vecākiem, cik dienu ir jāstrādā, lai nopirktu jaunu telefonu. Aizdomājies arī par to, ka, ja, ejot uz skolu, aizmirsti izslēgt lampu, tā ir lieki iztērēta nauda.

UZDEVUMS

Apvelc lietas, kurām, tavuprāt, ir lielāka vērtība naudas izteiksmē!

Kūka

Velosipēds

Auto

Maize

Brauciens ar riteni

Izklaide akvaparkā

Ieraksti, kāpēc tu tā domā?

VAI ZINĀJI?

Īstu naudu drīkst ražot tikai tie cilvēki, kuri ir saņēmuši īpašu atļauju, un to drīkst veikt tam speciāli paredzētās vietās. Piemēram, uz papīra banknotēm ir ūdenszīme jeb īpaša drošības zīme, kas paredzēta viltojumu novēršanai. Ja papīra naudu pacelsi un paskatīsies pret gaismu, tad redzēsi, ka tur ir redzams kāds attēls.

Šis attēls ir uz ikvienas papīra naudas zīmes un paredzēts, lai ļaundari naudu nevarētu viltot.

Palūdz vecākiem parādīt eiro banknotes! Tajās pret gaismu ieraudzīsi sengrieķiju leģendās pieminētās sena valdnieka meitas Eiropas portretu. Šis portrets ir attēlots uz vāzes, kura atrodas Luvas muzejā Parīzē un atrasta Itālijas dienvidos. Vāzes vecums pārsniedz 2000 gadu.

UZDEVUMS

Saskaiti, cik naudas ir katra bērna maciņā, izpēti T kreklu cenas un savelc!

Kas ir bankomāts?

Algu pieaugušie saņem bankas kontā, bet dažreiz izņem to skaidrā naudā no bankomāta, lai varētu norēķināties, piemēram, tirdziņā vai iedot tev kabatas naudu. Tu droši vien esi redzējis bankomātus. Tas ir aparāts, kurā ievieto maksājumu karti un ievada četr ciparu kodu jeb PIN kodu, lai izmaksātu vai iemaksātu naudu. Kad cilvēks bankomātā pieprasa izdot naudu, šī gudrā iekārta pārbauda, vai klienta norēķinu kontā ir pieprasītās naudas daudzums, un izdod naudu no tajā iepriekš ievietoto banknošu krājuma. Tas nozīmē, ka bankomāts bezskaidru naudu klienta norēķinu kontā var "pārvērst" skaidrā naudā un – otrādi – bankomātā var iemaksāt arī skaidru naudu, un tad tā nonāk klienta bankas kontā.

Pirmais bankomāts

Mūsdienās tas ir nieks izņemt naudu no bankomāta. Bet vēl pavisam nesen par tādiem aparātiem neviens pat neiedomājās. Naudu varēja izņemt bankas kasē, uzrādot dokumentus. Pirmais bankomāts tika izgudrots pirms 57 gadiem. Pirmais cilvēks, kas izņēma naudu bankas "Barclays" bankomātā Londonā, bija komēdiju aktieris Redžinalds Vārnijs.

Sākumā ap bankomātu pulcējās cilvēku pūlis, jo visi gribēja to izmēģināt.

Ko vērts zināt par kabatas naudu?

- ✓ Kabatas nauda tiek iedota noteiktam laikam, un šajā laikā tev ar to jāmacās iztikt. Piemēram, tu saņem kabatas naudu 5 eiro nedēļā, bet iztēri jau pirmajās divās dienās. Pārējās trīs dienās nevarēsi neko atļauties, lai gan ļoti, ļoti gribas. Tāpēc izrēķini tēriņus tā, lai pietiek visai nedēļai.
- ✓ Vari papildināt kabatas naudu, ja vienojies ar vecākiem par kādu īpašu darbu pildīšanu, par kuru vari nopelnīt papildus, piemēram, ja sagrābsi pērnās lapas dārzā vai nomazgāsi tēta mašīnu.
- ✓ Sastādi plānu, kā sakrāsi naudu kādai foršai lietai. Kopīgo summu sadali, piemēram, pa 12 mēnešiem un izrēķini, cik naudas ir jāatliek katru mēnesi.
- ✓ Pamēģini ietaupīt kabatas naudu, ja, piemēram, sagatavo veselīgas uzkodas mājās, nevis pērc naškus veikalā.

Kabatas nauda

Tavi ienākumi ir kabatas nauda, ko tev iedod vecāki. Tā ir tava nauda, ar kuru vari rīkoties, kā vēlies, un pieņemt pirmos patstāvīgos lēmumus par naudu. Kad tev ir iedota kabatas nauda, jāsāk rīkoties gudri. Tev būs jāizdara izvēles, kam tērēsi naudu, ko varēsi atļauties nopirkt, lai naudas nepietrūktu. Varbūt gribēsi naudu iekrāt lielākam pirkumam un daļu nemaz netērēt.

UZDEVUMS

Kam tu vēlies sakrāt naudu?

Ieraksti tā summu!

Sadali summu pa mēnešiem!

MAIJS

JŪNIJS

JŪLIJS

AUGUSTS

SEPTEMBRIS

OKTOBRIS

NOVEMBRIS

DECEMBRIS

JANVĀRIS

FEBRUĀRIS

MARTS

APRĪLIS

Vēlies gudri!

Droši vien esi pamanījis, ka dažreiz kaut ko ļoti vēlies, bet bez tās lietas vari iztikt, jo ir kaut kas svarīgāks. Piemēram, tev ļoti vajadzīgas jaunas botas, bet jauna soma var pagaidīt. Un, ja tev šī lieta ir ļoti vajadzīga, tad arī tev būs lielāka vēlme tai krāt. Piemēram, esi izlēmis krāt naudu velosipēdam. Katru reizi, kad būs kāda pēkšņa vēlme veikalā nopirkt ko garšīgu, tu atcerēsies, ka gribi velosipēdu, un no kāruma atteiksies. Jo tu zini, ko vēlies vairāk – jaunu velosipēdu, nevis kārtējo garšīgo burbuļtēju, kuru izdzersi trīs minūtēs un aizmirsīsi. Ar velosipēdu brauksi un priecāsies visu vasaru!

Arī plānojot ikdienas budžetu, pieaugušie cenšas ņemt vērā savas un bērnu vēlmes un vajadzības, tomēr ir maksājumi, kas jāveic obligāti, piemēram, par silto un auksto ūdeni, elektrību, telefonu un internetu, apģērbu, ēdienu. Un, lai sakrātu ceļojumam, pieaugušie atsakās, piemēram, no pusdinošanas kafējnīcā, bet gatavo mājās.

LABS PADOMS

Pirms kaut ko iegādājies, apdomājies, vai tā patiešām ir vajadzība vai vēlme! Ja gribi rīkoties ar savu naudu gudri, mācies atšķirt vēlmes no vajadzībām. Ja vēlies saprast, kas ir vēlme un kas ir vajadzība, padomā, no kuras varēsi atteikties vispirms.

Uzzīmē, ko tu vēlies iegādāties!

UZDEVUMS

Kā tu domā – kas ir vēlme, kas vajadzība? Pieraksti!

